

Minister van Infrastructuur en Waterstaat,
de heer M.G.J. Harbers
Postbus 20901
2500 EX DEN HAAG

Uw kenmerk	Ons kenmerk	Datum
-	CDS20220098/BWI/IFE	6 april 2022
Doorkiesnummer	In behandeling bij	
(088) 227 60 03	Directie	

Onderwerp: [aanbieding eerste kwartaalrapportage 2022](#)

Geachte heer Harbers,

Eind maart 2021 hebben wij het plan van aanpak examenafname ingediend bij uw ministerie. In dit plan zijn de maatregelen opgenomen om de gemiste examen- en toetsmomenten, als gevolg van twee corona-lockdowns in te halen. Door deze lockdowns heeft de dienstverlening van het CBR in 2020 en 2021 in totaal ruim vijf maanden stilgelegen. Hierdoor werden bijna 800.000 examens en toetsmomenten gemist.

Conform afspraak sturen wij u bij deze de rapportage over de uitvoering van dit plan. Tot en met december 2021 betrof dat een maandrapportage. Op verzoek van de Tweede Kamer is dit met ingang van 2022 een kwartaalrapportage geworden. De bijgevoegde rapportage betreft de rapportage over het eerste kwartaal van 2022.

Doelstelling plan van aanpak en realisatie in 2021

De doelstelling van het plan van aanpak uit maart 2021 was het zo spoedig mogelijk inhalen van de examens en toetsen die als gevolg van de twee lockdown periodes geen doorgang hadden kunnen vinden. In het verlengde daarvan was het plan erop gericht de opgelopen reserveringstermijnen zo snel mogelijk weer terug te brengen binnen de afgesproken kpi. Grofweg bestond de aanpak uit twee categorieën maatregelen: het vergroten van de examencapaciteit (verantwoordelijkheid van het CBR) en het verlagen van de vraag naar examens door de slagingspercentages te verhogen (verantwoordelijkheid rijschoolbranche).

In het plan is de verwachting uitgesproken dat de gemiddelde reserveringstermijnen mogelijk op zouden kunnen lopen tot 15-20 weken met uitschieters die daar bovenuit komen. Het streven was om in januari 2022 een gemiddelde reserveringstermijn voor het eerste B-praktijkexamen te bereiken van 10-14 weken en aan het einde van 2022 een gemiddelde reserveringstermijn van 7 weken (de reguliere kpi).

In 2021 is de doelstelling ruim gehaald en is de gemiddelde reserveringstermijn voor het B-praktijkexamen in geen enkele maand hoger dan 8 weken geweest. Wel waren er locaties met uitschieters tot 15 weken.

Stand van zaken einde eerste kwartaal 2022: alle beroepsexamens en theorie-examens binnen kpi

In de kwartaalrapportage is af te lezen dat ultimo maart 2022 alle beroepsexamens binnen de kpi (7 weken voor een praktijkexamen en 4 weken voor een theorie-examen) gereserveerd kunnen worden. Daar is actief op gestuurd en dit is gedurende de gehele coronaperiode zo geweest. Ook alle rijtsten kunnen binnen de kpi van 4 weken gereserveerd worden. Bij de theorie-examens voor de particuliere producten zien we een enorme daling in de reserveringstermijnen in het eerste kwartaal. Tot eind februari was deze gemiddeld 10 weken. Met het vervallen van de 1,5 meter maatregel op 25 februari kon het CBR de capaciteit van de examenzalen weer opschalen en sindsdien kunnen vrijwel alle theorie-examens weer binnen de kpi van 4 weken gereserveerd worden.

Reserveringstermijn praktijkexamens B stijgt

Het tegenovergestelde beeld zien we bij de praktijkexamens B. Waar de reserveringstermijnen in 2021 op een lager niveau bleven dan verwacht, zien we deze vanaf eind december snel oplopen. Was de reserveringstermijn in december 2021 nog gemiddeld 7,7 weken, in maart 2022 betrof deze 15,7 weken. Wat was voorzien in 2021, maar niet gebeurde (reserveringstermijnen die oplopen tot 15-20 weken) zien we nu, later dan verwacht, alsnog gebeuren.

Hoog verzuim en uitdagende arbeidsmarkt

De oorzaak voor de oplopende reserveringstermijnen bij de praktijkexamens B is tweeledig. Enerzijds heeft de Omikron variant van het coronavirus in Nederland geleid tot zeer hoge aantallen besmettingen die op hun beurt tot een hoog verzuim leiden. Daarin is het CBR niet alleen. In een groot aantal sectoren zien we op dit moment problemen in de bezetting ontstaan als gevolg van uitval door corona. Denk aan de wachttijden voor operaties, bij zwemlessen en bij de publieksbalies van gemeentes. Dat is ook het geval bij het CBR. Vanaf het vierde kwartaal 2021 is het verzuimpercentage onder examinatoren opgelopen van circa 8% begin oktober naar ruim 12% in het eerste kwartaal 2022. In het dagelijks leven lijkt het alsof corona voorbij is, maar voor de bedrijfsvoering van het CBR is dat zeker niet het geval. Met man en macht wordt gewerkt om het annuleren van examens als gevolg van het uitvallen van examinatoren en kandidaten tot een minimum te beperken. Dit vraagt om extra inzet van de beschikbare examinatoren. Praktijkexamen blijft echter 1-op-1 dienstverlening waardoor opschalen (anders dan bij de theorie-examens) bijzonder lastig is. Door de uitval van het grote aantal examinatoren is de capaciteit op dit moment onvoldoende om aan de vraag te voldoen waardoor de reserveringstermijnen oplopen.

Daarnaast vormt de krappe arbeidsmarkt een obstakel om de examencapaciteit uit te breiden. In het plan van aanpak uit maart 2021 was een van de maatregelen het aantrekken van 100 extra examinatoren. Gegeven de tijd die nodig is voor het werven en opleiden van examinatoren was voorzien dat de eerste groep nieuwe examinatoren vanaf december 2021 examens zou gaan afnemen. Tot het derde kwartaal van 2022 zou er gefaseerd elke paar maanden een nieuwe groep examinatoren uit opleiding komen en examens gaan afnemen. De krappe arbeidsmarkt heeft een aantal effecten. In de eerste plaats is het moeilijk om geschikte kandidaten voor de opleiding te werven. Tot op heden zijn ruim 8.000 CV's in de procedure betrokken, waarvan er uiteindelijk slechts 108 geselecteerd konden worden voor de opleiding (reeds gestart of startend in de komende maanden). De inspanning die gepleegd moet worden om geschikte kandidaten te vinden is vele malen groter dan in een reguliere arbeidsmarkt.

Daarnaast zien we een hoge uitval van examinatoren in opleiding. Deels doordat zij uiteindelijk niet aan de opleidingseisen konden voldoen en deels doordat zij gedurende de opleiding er zelf voor kiezen de opleiding niet te continueren bijvoorbeeld omdat zij een aanbod elders krijgen. Het resultaat hiervan is dat er minder nieuwe examinatoren uit de opleiding stromen dan voorzien. Ook hierdoor is de totale beschikbare examencapaciteit kleiner dan was voorzien in het plan van aanpak.

Vooruitzicht: reserveringstermijn praktijkexamen B loopt tot de zomer op en gaat daarna dalen

De onduidelijkheid over de ontwikkeling van het coronavirus, het niveau van besmettingen en daarmee de uitval van examinatoren maken het moeilijk om harde voorspellingen te doen over de ontwikkeling van de reserveringstermijnen. Daarnaast is ook onduidelijk hoe de markt zich gaat ontwikkelen en wat de economische effecten zijn van de oorlog in Oekraïne. Het CBR blijft actief sturen op het vergroten van de examencapaciteit. Met een voorbehoud voor de genoemde onzekerheden verwacht het CBR dat het verzuim in de komende maanden gaat dalen. Daarnaast zullen er nieuwe examinatoren uit de opleiding gaan stromen. Hierdoor is de voorzichtige verwachting dat de reserveringstermijnen de komende maanden nog zullen oplopen en vanaf medio dit jaar langzaam zullen gaan dalen.

Aanvullende maatregelen

De oorzaken voor de oplopende reserveringstermijnen liggen grotendeels buiten de invloedssfeer van het CBR. Dat neemt niet weg dat het CBR volop blijft inzetten op de twee factoren die het meest van invloed zijn op de examencapaciteit: het terugdringen van het verzuim en het werven en opleiden van nieuwe examinatoren. Wat dit laatste betreft wordt de wervingscampagne voor nieuwe examinatoren het hele jaar doorgezet en wordt niet gestopt met werven als het doel van 100 nieuwe examinatoren is gerealiseerd. Daarnaast worden aanvullende maatregelen ingezet. Dit betreft onder andere het maximaliseren van overwerk, alhoewel er ook grenzen zitten aan structureel overwerken (ook in relatie tot verzuim). Ook worden examinatoren uit regio's waar de wachttijden korter zijn naar de Randstad gedetacheerd, zijn we geopend op feest- en herdenkingsdagen zoals Goede Vrijdag en Bevrijdingsdag en 'werven' we examinatoren die op het punt staan met pensioen te gaan om langer te blijven. Alle maatregelen helpen, al komt de bodem van de gereedschapskist wel in zicht en hebben deze maatregelen slechts een beperkt effect op de reserveringstermijnen.

Hogere slagingspercentages

Naast de maatregelen om de examencapaciteit uit te breiden, is het CBR ook in gesprek met de branche hoe zij de slagingspercentages verder kunnen verhogen. In het afgelopen jaar is het gemiddelde slagingspercentage met bijna 3% gestegen (een equivalent van 24.000 minder examens op jaarbasis). Het CBR complimenteert de rijscholen daarmee. Tegelijkertijd was de doelstelling uit het plan van aanpak een stijging van 10%. Beter voorbereide kandidaten, die examengereed zijn zou het slagingspercentage verder kunnen verhogen en daarmee de druk op de reserveringstermijnen aanzienlijk kunnen verminderen. Het CBR blijft dan ook oproepen tot het verbeteren van de slagingspercentages door te investeren in een goede rijopleiding waar kandidaten goed worden voorbereid en pas op examen komen als ze er ook echt klaar voor zijn. Het advies Roemer biedt goede aanknopingspunten voor deze kwaliteitsslag.

Inzet noodmaatregelen

In het plan van aanpak is een aantal noodmaatregelen opgenomen mochten de reserveringstermijnen op onaanvaardbare niveaus komen. Als grens is een gemiddelde reserveringstermijn voor het eerste B-examen van 14 weken genoemd.

De noodmaatregelen betreffen het tijdelijk niet aanbieden van de tussentijdse toets, het tijdelijk niet aanbieden van het faalangstexamen en het tijdelijk verhogen van de examenleeftijd van 17 naar 18 jaar. In maart is de grens van 14 weken gepasseerd, waardoor de inzet van deze maatregelen op tafel ligt. Het CBR heeft in de afgelopen weken hierover overleg gevoerd met de branchepartijen. Op basis van dit overleg is duidelijk dat er bij de branchepartijen geen draagvlak is deze noodmaatregelen in te zetten. Alles overziend lijken de branchepartijen nog mogelijkheden te zien om in hun bedrijfsvoering de langere wachttijden op te vangen door nog scherper de opleiding van kandidaten te plannen. Daarnaast zijn in gezamenlijkheid verschillende aanvullende mogelijkheden verkend. Deze worden in de komende periode verder uitgewerkt en daar waar mogelijk toegepast. Op basis van deze conclusie adviseert het CBR u dan ook om geen noodmaatregelen in te zetten en bij de volgende kwartaalrapportage te bezien hoe de omstandigheden zich ontwikkelen, en of noodmaatregelen alsnog nodig zijn.

Handelingsperspectief kandidaten

Het CBR vindt het van groot belang om kandidaten die het rijbewijs willen halen goed te informeren en te begeleiden. Zeker nu de reserveringstermijnen langer zijn dan normaal. Om die reden wordt regelmatig het jongerenpanel ingezet. Daarnaast heeft het CBR in het voorjaar van 2022 marktonderzoek verricht onder geslaagde theorie-kandidaten B en rij scholen. De belangrijkste inzichten die hieruit naar voren komen zijn:

- Ook bij de rij scholen zijn wachttijden ontstaan als gevolg van de corona lockdowns. Medio maart betroffen de wachttijden gemiddeld 14 weken;
- Een vijfde deel van de kandidaten die het theorie-examen al heeft gehaald, is nog niet begonnen met rijlessen. De reden daarvoor is dat de rij school nog geen plaats heeft of omdat de kandidaat inmiddels geen tijd of geld meer heeft. Het CBR adviseert jongeren via social media en de CBR website om pas op te gaan voor het theorie-examen als zij zijn gestart met rijlessen. De reserveringstermijnen bij de theorie-examens zijn inmiddels dusdanig kort dat dit geen blokkade hoeft te vormen voor het praktijkexamen.
- Het halen van het rijbewijs in coronatijd duurt langer. Deels omdat kandidaten minder frequent kunnen lessen omdat de rij school niet meer ruimte heeft. Daarnaast is bijna de helft van de kandidaten niet tevreden met het tempo van de rijopleiding, onder meer door onderbrekingen en doordat zij eerder een examen bij het CBR hadden gewild. Opvallend is dat voor bijna de helft van de kandidaten pas na 20 lessen of meer het examen wordt gereserveerd. Het CBR adviseert kandidaten daarom nu via alle kanalen om in goed overleg met de rij school tijdig een praktijkexamen te reserveren zodat de langere reserveringstermijn van het praktijkexamen geen bottleneck hoeft te zijn.

Tot slot

Ondanks dat in maart 2021 was voorzien dat de reserveringstermijnen tot de huidige niveaus zouden kunnen oplopen had het CBR in de loop van 2021 goede hoop dat het verwachte plafond niet bereikt zou worden. De Omikron-variant, in combinatie met de moeilijke arbeidsmarkt, zijn op dit moment helaas de belangrijkste externe oorzaken dat de reserveringstermijnen de komende tijd nog verder zullen oplopen. Het CBR doet er alles aan om de gevolgen zo beperkt mogelijk te houden en de reserveringstermijnen zo snel mogelijk weer te laten dalen. Gegeven het belang van het onderwerp hebben wij, naast de periodieke overleggen met uw ministerie, ook met de Raad van Toezicht afgesproken hen wekelijks te informeren over de ontwikkeling van de reserveringstermijnen en het effect van de ingezette maatregelen.

Mocht u naar aanleiding van de rapportage nog vragen hebben, dan zijn wij uiteraard graag bereid deze te beantwoorden. Ook hebben wij de vaste commissie Infrastructuur en Waterstaat aangeboden voorafgaand aan het commissiedebat Verkeersveiligheid op 20 april een technische briefing te geven.

Met vriendelijke groet,

drs. A. Pechtold,
algemeen directeur

drs. J.J. Huizing,
directeur bedrijfsvoering